

Theologisch fundament

Mensbeeld

*“wat is de mens, dat Gij zijner gedenkt,
en het mensenkind, dat Gij naar hem omziet?
Toch hebt Gij hem bijna goddelijk gemaakt,
en hem met heerlijkheid en luister gekroond”*

Psalm 8:5-6

De seculiere wetenschappelijke antropologie ziet de mens als een toevallig product van evolutionaire processen. Gods Woord leert ons anders. Daarom is het voor ons nodig om een Bijbels mensbeeld, een Bijbelse antropologie te ontwikkelen. In dit hoofdstuk verkennen we wat de Schrift over de mens zegt. We doen dat in een aantal paragrafen:

- Geschapen naar Gods beeld – gewild door Hem
- De val in zonde – los van Hem
- Verdreven in gebrokenheid – op zoek naar Hem
- Verlost tot behoud - gered door Hem
- Bestemd voor de eeuwigheid - eeuwig bij Hem

Geschapen naar Gods beeld - gewild door Hem

Het ontstaan van de mens

De aan Darwin toegeschreven evolutietheorie wordt tegenwoordig breed op scholen aan onze kinderen onderwezen als het enige ware model. Het is dan ook nodig hier een Bijbels tegenwicht aan te bieden. Maar ook vanuit natuurwetenschappelijke hoek komt er ondersteuning, onder andere op het gebied van de moleculaire genetica die ons veel heeft geleerd over het functioneren van genen op moleculair niveau. Dit is een uitermate ingewikkeld onderwerp, dat het Bijbelse scheppingsmodel op krachtige wijze kan ondersteunen⁶.

Het uitgangspunt van de Goddelijke oorsprong van de mens is en blijft een geloofsaanname, maar wel een die steeds meer onderbouwing in de wetenschap vindt.

Naar Gods wil

De mens is niet door toeval ontstaan vanuit dode materie, maar geschapen door God. God had het uitdrukkelijke wils-voornemen om de mens te scheppen: *“En God zeide: Laat Ons mensen maken ...”* (Gen. 1:26). God beraadslaagt hierbij in Zichzelf. Het woordje ‘Ons’ is de aanduiding van de Drieëenheid. Achter “laat Ons maken” (*na’aseh*) gaat de waarheid van de Drieëenheid schuil als echte verklaring van de tekst⁷.

Door Gods levensadem een levende ziel

De mens is geschapen door God uit *“van stof uit de aardebodem”* en tot leven gewekt door Gods eigen *“levensadem”* en *“alzo werd de mens tot een levend wezen (SV: levende ziel)”* (Gen. 2:7). De mens is dus begonnen als **lichaam** (*stof uit de aardebodem*), daaraan werd toegevoegd **geest** (*Gods levensadem in zijn neus*) en daardoor ontstond de **ziel** (*tot een levende ziel*).

⁶ Robert Kofahl. 1975. *The Creation Explanation*. Wheaton: Harold Shaw Publishers. Page 78.

⁷ H.C. Leupold. 1942. *Explanation of Genesis*. Columbus: The Wartburg Press. Page 86v.

Theologisch fundament

Ons immateriële zelf wordt vaak ziel (*nefesj, psyche*) of geest (*roeach, pneuma*) genoemd. De woorden *nefesj, psyche, roeach* en *pneuma* hebben alle de basisbetekenis van ‘wind’ of ‘adem’ en brengen zo treffend tot uitdrukking dat ons immateriële ‘ik’ afkomstig is van de ‘adem’ (of de Geest) van God. “De mens begint zijn leven op aarde in een ‘aarden vat’, maar zijn bestemming is eeuwig leven in een verheerlijkt lichaam”⁸.

Geest, ziel en lichaam

Voor ons ‘mens-model’ sluiten we aan bij Watchman Nee⁹. De mens bestaat dan uit geest, ziel en lichaam. Dat is ook de scheppingsorde zoals God die heeft bedoeld. Geest en ziel worden vaak in één adem genoemd. Dat komt omdat het onderscheid lastig te maken is. Ze duiden beide op ons immateriële zelf. Ze zijn door Gods Woord te onderscheiden, maar niet te scheiden. “Want het woord Gods is levend en krachtig en scherper dan enig tweesnijdend zwaard en het dringt door, zó diep, dat het vaneenscheidt ziel en geest ...” Hebr.4:12.

In onze **geest** hebben wij het **vermogen tot contact** met het bovennatuurlijke (natuurlijk bedoeld voor contact met God). Via onze geest kan Gods Geest contact hebben met ons “Die Geest getuigt met onze geest, dat wij kinderen Gods zijn” (Rom.8:16). Verder vinden we in onze geest ons **geweten** (bovennatuurlijke kennis over wat goed en kwaad is voor onszelf) en de **intuïtie** (bovennatuurlijke kennis over personen of omstandigheden buiten onszelf).

In onze **ziel** (ons ‘zelf’, ons ‘ego’) vinden we ons **verstand** (orgaan van denken, redeneren), ons **gevoel** (het orgaan van gevoelens, emoties) en onze **wil** (het orgaan van keuzes, waarmee we beslissingen nemen).

Met ons **lichaam** bewegen we, eten we, kunnen we zien, ruiken, horen, proeven en voelen, seksualiteit beleven.

Scheppingsorde

Dit is ook de volgorde vlak na de schepping: geest, ziel en lichaam. Ons lichaam is onderworpen aan onze ziel, aan onszelf, onze wil. En onze ziel, ons ‘zelf’, ons wezen, is onderworpen aan Gods Geest, via onze geest. Zo is alles wat we doen in lijn met Gods wil. Zo heeft de Almachtige het bedoeld.

Naar Gods beeld

God nam zich voor de mens te scheppen “naar ons beeld, als onze gelijkenis” (Gen. 1:26). En dat deed Hij ook, “naar Gods beeld schiep Hij hem;” (1:27).

Met een doel

De mens is geschapen tot een doel “Weest vruchtbaar en wordt talrijk; vervult de aarde en onderwerpt haar, heerst over de vissen der zee en over het gevogelte des hemels en over al het gedierte, dat op de aarde kruipt” (Gen. 1:28). De mens wordt geacht zich te vermenigvuldigen en de aarde te vervullen en te onderwerpen, en te heersen over alle andere levende wezens.

⁸ G.P. Duffield. 1996. *Woord en Geest – theologie van de Pinksterbeweging*. Kampen: Kok. Page 135.

⁹ Watchman Nee. 2002. *De Geestelijke Mens*. Dordrecht: Importiantia.

Theologisch fundament

In Gen 3:8-9 lezen we *“Toen zij het geluid van de HERE God hoorden, die in de hof wandelde in de avondkoelte, ... in de hof. En de HERE God riep de mens tot Zich en zeide tot hem: Waar zijt gij”*. Hier kunnen we voorzichtig nog een ander doel uit afleiden, God schiep de mens ook om relatie, gemeenschap met hen te hebben.

In relatie compleet

In Gen. 1:27 lezen we: *“man en vrouw schiep Hij hen”*. Pas met z'n tweeën is de mens compleet en in staat om te voldoen aan het beeld van God. We lezen hierover in Gen. 2:18 *“Het is niet goed, dat de mens alleen zij. Ik zal hem een hulp maken die bij hem past (SV: een hulpe ... die als tegenover hem zij)”*. Let wel: niet een 'hulpje', maar een helper die hem aanvult, zonder wie hij niet compleet is.

Het huwelijk als Gods instelling

In Gen. 2:18 en 2:24 vinden we teksten over de instelling van het huwelijk. Man en vrouw hebben elkaar nodig tot wederzijdse hulp (in Gods Woord staan veel teksten over man en vrouw, die allemaal deze wederkerigheid uitdrukken). Vers 24 geeft de noodzakelijke stappen tot een relatie aan: *“daarom zal een man zijn vader en zijn moeder verlaten en zijn vrouw aanhangen, en zij zullen tot één vlees zijn”*.

Verlaten, aanhangen, één zijn. Of, als we het naar ons taalgebruik overzetten: zelfstandig worden, verkering hebben, en dan het huwelijk. Het Bijbels huwelijk is een duurzame verbinding tussen één man en één vrouw.

De val in zonde - los van Hem

Eigen wil

Zoals we zagen heeft God de mens geschapen met een eigen wil, een eigen keuzemogelijkheid. Daarom was de mens in staat om een keuze te maken die hem van God afdreef. Als God die eigen wil niet in de mens had gelegd was de mens een marionet geweest. En dat wilde God niet. Hij verlangde naar een liefdesrelatie met de mens, en zonder vrije keuze kan een liefdesrelatie niet bestaan.

De eerste zonde van de mens

In Genesis 3 vinden we het verhaal van de val, de ongehoorzaamheid van de mens. God had hen verboden om van de boom van kennis van goed en kwaad te eten, als zij dat wel zouden doen, dan zouden zij *“voorzeker sterven”* (Gen. 2:16-17).

Bron van het kwaad

Deze eerste zonde vindt plaats onder invloed van satan. Geschapen als engel heeft hij de allereerste zonde begaan, de oerzonde. We lezen daarover onder andere in Jesaja 14:13-14 – *“gij overlegdet nog wel: Ik zal ten hemel opstijgen, boven de sterren Gods mijn troon oprichten en zetelen op de berg der samenkomst ver in het noorden; ik wil opstijgen boven de hoogten der wolken, mij aan de Allerhoogste gelijkstellen”*. Dus satan wilde zich aan God gelijkstellen. De oerzonde is de zonde van hoogmoed!

Verzoeking en keuze

Daarmee komen we op de oorzaak van de eerste zonde, namelijk de aanwezigheid van de mogelijkheden in combinatie met de eigen keus van de mens. Het zou te gemakkelijk zijn om de schuld van de zonde helemaal op satan af te schuiven. Hij is weliswaar degene

Theologisch fundament

die de mogelijkheden aanbiedt en voorspiegelt als verzoeken en verleidingen, maar de mens maakt uiteindelijk de keuze die tegen Gods wil ingaat. Het is de geboden mogelijkheid gevolgd door de eigen keuze die de zonde maakt.

De mens verliest *“door zijn eigen vrijwillige ongehoorzaamheid en overtreding de reinheid en de onschuld van Eden”* en kwam terecht *“in de diepten van zonde en boosheid”*; hij is *“van nature volledig gespeend van de heiligheid die Gods wet verlangt, daadwerkelijk geneigd tot alle kwaad, zonder enige verontschuldiging voor de terechte en verdiende veroordeling door een rechtvaardige en heilige God”*¹⁰.

Verdreven in gebrokenheid – op zoek naar Hem

Consequentie van de keuze

Dat de mens de keuze maakte om toch te doen wat God hem uitdrukkelijk verboden had is opstandige hoogmoed – “ik weet het zelf beter”. Het gevolg hiervan was dat de verbinding tussen Gods Geest en de geest van de mens werd verbroken. Vanaf dat moment was de geest van de mens ‘als dood’ voor God en zat de ziel, het ‘ik’, het ‘zelf’ van de mens op de troon. De eigen wil van de mens had het vanaf toen voor het zeggen, maar nu zonder de leiding van Gods Geest.

Verdreven

Waar eerder de mens vrijelijk met God kon en mocht spreken en wandelen in de hof, werd hij nu verbannen uit Gods onmiddellijke aanwezigheid. Vanaf de zondeval leeft de mens in een gevallen, gebroken staat. Waar de mens was bestemd voor de eeuwigheid is hij nu verdreven uit het paradijs. Dat was een genade-daad van God. In het paradijs zou de mens immers nog toegang hebben gehad tot de boom des levens, zie Gen. 3:22-24 *“laat hij zijn hand niet uitstrekken en ook van de boom des levens nemen en eten, zodat hij in eeuwigheid zou leven. Toen zond de HERE God hem weg uit de hof van Eden om de aardbodem te bewerken, waaruit hij genomen was. En Hij verdreef de mens en Hij stelde ten oosten van de hof van Eden de cherubs met een flikkerend zwaard, dat zich heen en weer wendde, om de weg tot de boom des levens te bewaken”*.

Alternatief

Het alternatief voor deze verbanning zou zijn geweest dat de mens toegang zou houden tot de ‘boom des levens’ en voor eeuwig in zijn gevallen, gebroken staat moest doorleven. God heeft dat voorkomen door de mens uit de hof te zetten en de toegang van de hof te laten bewaken.

Verbonden met Hem

Hoewel God de mens voor zijn eigen bestwil uit het paradijs had gezet, bleef Hij Zich naar de mens uitstrekken. Dat blijkt al uit het verhaal van Noach waarin hij en zijn gezin de wereldwijde zondvloed overleven omdat hij als enige nog trouw aan God was gebleven. Later strekte God zich uit naar Abraham om met hem uiteindelijk een verbond te sluiten. In dat verbond beloofde God dat in en door het geslacht van Abraham alle volken zouden worden gezegend. Ook door de wet en de profeten heeft God Zich om de mens bekommerd. Keer op keer een nieuwe kans, nieuwe genade.

¹⁰ A.S. McPherson. *Declaration of Faith*. Los Angeles: International Church of the Foursquare Gospel. Page 10.

Theologisch fundament

Nu nog niet anders

Het is sinds die tijd, sinds de val, niet anders geworden. We leven nog steeds in de gebroken wereld die in Genesis 3 is ontstaan. En als we om ons heen kijken zien we nog steeds satan bezig met zijn hele trucen-doos aan verzoeking, verleidingen en leugens waarmee hij ons probeert over te halen om een keuze tegen Gods wil te maken (*“want hij is een leugenaar en de vader der leugen”* - Joh.8:44b). Dat is ook de reden dat Paulus ons wijst op de geestelijke strijd in Efeze 6: 12 *“... want wij hebben niet te worstelen tegen bloed en vlees, maar tegen de overheden, tegen de machten, tegen de wereldbeheersers dezer duisternis, tegen de boze geesten in de hemelse gewesten”*. En elders schrijft hij er ook over: *“Maar ik vrees dat, zoals de slang met zijn sluwheid Eva verleid heeft, zo misschien ook uw gedachten bedorven worden, weg van de eenvoud die in Christus is”* (2Kor.11:3).

Afgedwaald

In zijn gevallen staat dwaalt de mens steeds verder van God af. Kennis van Gods wil verdween en de zondigheid nam toe. God gaf zijn wet om deze kennis weer aan te vullen. De mens kon zich hier echter niet aan houden (Rom.3:23). God stuurde profeten om de mensen aan zijn wil te herinneren. Er werd niet naar hen (en dus niet naar God) geluisterd, sterker nog, zij werden gestenigd *“Jeruzalem, Jeruzalem, u die de profeten doodt en stenigt wie naar u toe gezonden zijn”* (Matt.23:37).

Uiteindelijk kon (en kan) de mens ook toegeven aan alle verlangens van zijn lichaam, waardoor het lichaam zelfs de boventoon gaat voeren in verslavingen aan seks, druks, alcohol, etc. Dan staat de mens onder controle van zijn lichamelijke driften en verlangens en staat de scheppingsorde helemaal op zijn kop. Dat is precies wat satan wil, dan heeft hij zijn zin gekregen.

Maar gelukkig is de rode lijn dat God niet ophoudt met zich te bekommeren om de mens, immers Hij wil *“dat alle mensen behouden worden en tot erkenning der waarheid komen”* (1Tim.2:4).

Verlost tot behoud - gered door Hem

Bevrijd, gered en verlost

Uiteindelijk is God Zelf, in de Persoon van Jezus, naar ons toegekomen om ons voor te leven hoe Hij wil dat wij zullen leven, om ons te bevrijden van de macht van de zonde door Zelf de straf daarvoor op Zich te nemen; ons te verlossen van de macht van het rijk van de duisternis, dat Hij heeft overwonnen in Zijn sterven en opstanding. Hij heeft ons ook de kracht van zijn opstanding beschikbaar gesteld doordat Zijn Heilige Geest inwoning in ons wil nemen als wij Zijn offer aanvaardden.

“Want de wet van de Geest des levens heeft u in Christus Jezus vrijgemaakt, van de wet der zonde en des doods. Want wat de wet niet vermocht, omdat zij zwak was door het vlees-God heeft, door zijn eigen Zoon te zenden in een vlees, aan dat der zonde gelijk, en wel om de zonde, de zonde veroordeeld in het vlees, opdat de eis der wet vervuld zou worden in ons, die niet naar het vlees wandelen, doch naar de Geest” Rom.8:2-4.

Theologisch fundament

Relatie

Vanaf Jezus' verlossend werk is religie vervangen door relatie (Hij had een hekel aan religie): *“daarom, al wat zij u zeggen dat u in acht moet nemen, neem dat in acht en doe het; maar doe niet naar hun werken, want zij zeggen het, maar doen het zelf niet. Want zij binden lasten samen die zwaar zijn en moeilijk om te dragen, en zij leggen ze op de schouders van de mensen; maar zij willen die zelf met geen vinger verroeren”* (Mat.23:2-3).

Jezus nodigt ons uit tot een liefdevolle Vader-kind relatie met God, die wij Abba, “papa” mogen noemen. *“gij hebt ontvangen de Geest van het zoonschap, door welke wij roepen: Abba, Vader”* (Rom. 8:15) en *“dat gij zonen zijt- God heeft de Geest zijns Zoons uitgezonden in onze harten, die roept: Abba, Vader.”* (Gal. 4:6).

Geen slaaf, maar zoon

We zijn door Jezus verlossend werk dus geen slaven, geen knechten meer (van de wet), maar zonen (van God) en erfgenamen (van de beloften). Geen slaaf van de wet meer, want Hij heeft Zijn wet in ons hart geschreven *“Ik zal mijn wet in hun binnenste leggen en die in hun hart schrijven”* (Jer. 31:33). Zonen van God *“Ziet, welk een liefde ons de Vader heeft gegeven, dat wij kinderen Gods genoemd worden, en wij zijn het ook”* (1Joh.3:1).

Erfgenaam

“Zijn wij nu kinderen, dan zijn wij ook erfgenamen: erfgenamen van God, en mede-erfgenamen van Christus; immers, indien wij delen in zijn lijden, is dat om ook te delen in zijn verheerlijking” (Rom. 8:17).

Behouden

Wie dat in geloof aanneemt en in Christus leeft, is door Zijn genade behouden: *“Want door genade zijt gij behouden, door het geloof, en dat niet uit uzelf: het is een gave van God”* (Efe.2:8).

Bestemd voor de eeuwigheid - eeuwig bij Hem

Eeuwige bestemming

Eens zullen we dan onze eeuwige bestemming bereiken, met Hem mee te gaan *“de Here zelf zal op een teken, bij het roepen van een aartsengel en bij het geklank ener bazuin Gods, nederdalen van de hemel, en zij, die in Christus gestorven zijn, zullen het eerst opstaan; daarna zullen wij, levenden, die achterbleven, samen met hen op de wolken in een oogwenk weggevoerd worden, de Here tegemoet in de lucht, en zó zullen wij altijd met de Here wezen”* (1Tess.4:16-17).

Waarnaartoe? Naar onze eeuwige bestemming, het bruiloftsfeest *“En hij zeide tot mij: Schrijf, zalig zij, die genodigd zijn tot het bruiloftsmaal des Lams”* (Opb.19:9).